

Dutch&Detained

LEGAL ASSISTANCE TO DUTCH DETAINEES ABROAD

INHOUDELIJK EN FINANCIËEL JAARVERSLAG 2023

GEDETINEERDENBEGELEIDING BUITENLAND

JURIDISCHE ONDERSTEUNING ZORGLANDEN

29 april 2024
AMSTERDAM

INHOUDSOPGAVE

INHOUDELIJK JAARVERSLAG 2023	4
ACHTERGROND SUBSIDIEVERLENING EN RAAMOVEREENKOMST	4
GEREALISEERDE ACTIVITEITEN	6
De aantallen	6
Structurele verbetering positie gedetineerden	6
(Individuele) juridische ondersteuning	7
1. Toelichting en duiding strafproces	7
2. Advocaatbemiddeling	8
3. Ondersteuning lokale advocaat in strafproces	10
4. Strafoverdracht (WOTS)	11
5. Overige post-conviction procedures	13
6. Advisering van DCV en de diplomatieke posten op verzoek	15
Netwerk- en kennisuitbouw	15
Samenwerking BZ en subsidiepartners	17
Comeback	18
Procesoptimalisatie	18
Vergroten zichtbaarheid en bereik	19
TEAM	19
Raad van toezicht	19
Medewerkers	20
Student-stagiairs & Amsterdam Law Clinics	21
Adviseurs	22

FINANCIEEL JAARVERSLAG 2023	23
FINANCIEEL BEHEER.....	23
DOODSTRAF EN SUBSIDIE.....	24
BATEN & LASTEN.....	24
Subsidie gedetineerdenbegeleiding buitenland 2020 – 2023.....	26
Fred foundation.....	26
Comeback.....	26
Huisvesting.....	26
BESTEMMINGSFONDS GEDETINEERDENBEGELEIDING.....	27
BESTEMMINGSFONDS BEROEPSOPLEIDING.....	27
OVERIGE RESERVES.....	27
ONDERTEKENING	28

INHOUDELIJK JAARVERSLAG 2023

Stichting Dutch&Detained (D&D) is een onafhankelijke non-profit organisatie die zich, met gratis juridische ondersteuning, inzet voor een eerlijke procesgang en de humane behandeling van Nederlanders gedetineerd in landen die niet (volledig) aan de belangrijkste mensenrechtenverdragen voldoen ('zorglanden' + Japan en Singapore). Daarnaast verlenen wij intensieve juridische ondersteuning aan Nederlanders die de doodstraf riskeren. Wij richten ons op de meest kwetsbare, veelal kansarme, gedetineerden.

Vanwege onze bijzondere positie als subsidiepartner heeft D&D een uniek beeld van de overkoepelende (systeem) problematiek. In sommige landen ondersteunen wij zelfs 100% van de Nederlandse gedetineerden. Onze ervaringen uit de individuele ondersteuning zetten we in voor structurele verbetering van de positie van deze gemarginaliseerde groep. Bijvoorbeeld door adequate informatievoorziening die niet alleen onze eigen cliënten bereikt, maar toegankelijk is voor alle Nederlanders in buitenlandse detentie. Onder andere de subsidiëring door het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) geeft D&D de unieke mogelijkheid om ook onvermogen gedetineerden bij te staan. Geen ander kantoor of organisatie verleent structurele juridische ondersteuning aan deze groep kwetsbare gedetineerden.

ACHTERGROND SUBSIDIEVERLENING EN RAAMOVEREENKOMST

D&D is in 2019 opgericht door Bart Stapert (voorzitter raad van toezicht) en Veerle Goudswaard (directeur-bestuurder). D&D ontvangt een jaarlijkse subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) voor juridische ondersteuning aan Nederlandse gedetineerden in het buitenland. Aanvankelijk uitsluitend toegekend voor het jaar 2019, en vervolgens voor de subsidieperiode 2020-2023. BZ heeft ervoor gekozen de huidige subsidieperiode met twee jaar te verlengen (2024-2025), ten behoeve van een onderzoek naar de gedetineerdenbegeleiding zoals thans verleend door de vier subsidiepartners.

Sinds november 2020 verricht D&D naast haar gesubsidieerde werkzaamheden voor Nederlandse gedetineerden in zorglanden, ook juridische ondersteuning aan Nederlanders die de doodstraf riskeren. Hiervoor heeft zij een aparte Raamovereenkomst met BZ. Deze combinatie aan diensten is uiterst waardevol, onder andere omdat:

- Vanuit de gesubsidieerde werkzaamheden een doodstrafrisico vroegtijdig kan worden gesignaleerd;
- D&D de zaak – kosteloos – kan blijven behandelen na afwijking van het doodstrafrisico;
- Kennis en netwerk uit de verschillende werkzaamheden worden gebundeld; en
- BZ (Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid (DCV) en diplomatieke posten) enkel D&D als aanspreekpunt heeft.

De combinatie en continuïteit is bovendien zeer kostenefficiënt, nu de inkomsten uit de doodstrafzaken ten bate komen van de gesubsidieerde werkzaamheden van de stichting.

Doodstrafzaak Egypte

Clïent (man, 43 jaar) werd in maart 2022 aangehouden in Hurghada, een toeristenoord in Egypte, met bijna 40 kilo khat in zijn bagage. Egypte heeft in 2019 de doodstraf ingevoerd voor drugsdelicten. Gelet op de hoeveelheid drugs die cliënt vervoerde, liep hij een concreet risico op een doodvonnis.

Clïent lijdt aan ernstige psychiatrische aandoeningen, waaronder schizofrenie. In Nederland had de rechter daarom een zorgmachtiging opgelegd, op basis waarvan cliënt elke drie weken verplicht een injectie met antipsychotica werd toegediend. Egypte staat cliënt niet toe om deze medicatie te nemen, waardoor hij al snel last kreeg van psychoses met wanen.

D&D heeft de medische stukken in Nederland opgevraagd en – voor zover relevant – laten vertalen naar het Arabisch. Op verzoek van D&D heeft ook Bureau Buitenland een historisch overzicht gemaakt van de gedwongen opnames in Nederland. Samen met de lokale advocaat is een verzoek opgesteld om cliënt te laten onderzoeken in een psychiatrisch ziekenhuis in Caïro. Het ziekenhuis constateerde echter dat cliënt mentaal volledig gezond zou zijn. Deze onbegrijpelijke conclusie van het ziekenhuis is slechts één voorbeeld van de ontkenning van (gedocumenteerde) ernstige psychiatrische aandoeningen die we in veel landen (in het Midden-Oosten) tegenkomen.

De rechter heeft uiteindelijk 10 jaar opgelegd. Nog steeds een stevige straf, maar opvallend (veel) lager dan in vergelijkbare zaken. Mogelijk heeft de rechter in de strafmaat toch rekening gehouden met de door de verdediging aangevoerde psychiatrische problematiek van cliënt. Nu het risico op de doodstraf is geweken biedt D&D juridische ondersteuning onder de subsidie.

Juridische ondersteuning in Vietnam

D&D ontving in 2022 de eerste hulpvraag uit Vietnam. In korte tijd zijn er 3 personen aangehouden met een doodstrafrisico, en werd D&D betrokken bij een gedetineerde die jaren geleden zijn straf voltooide, maar vanwege een (civiele) boete vast blijft.

Jaarlijks wordt de doodstraf in honderden zaken opgelegd, en er wordt veelvuldig geëxecuteerd. Exacte cijfers zijn niet bekend, vonnissen worden namelijk niet gepubliceerd, er bestaan geen straftoemeteringsrichtlijnen, en executies zijn een staatsgeheim (zelfs familie wordt vaak niet op de hoogte gesteld van naderende executies).

“In verschillende landen bleef de doodstraf omgeven door geheimzinnigheid, zoals in China, Noord-Korea en Vietnam – landen waarvan bekend is dat ze de doodstraf veelvuldig toepassen – wat inhoudt dat het werkelijke doodstrafcijfer wereldwijd veel hoger ligt.”¹

Vietnam is een complex land waar het recht op een eerlijk proces veelvuldig wordt geschonden, in het bijzonder de toegang tot een advocaat (zowel lokaal als D&D) wordt gefrustreerd. Zo heeft de lokale advocaat pas toegang tot de cliënt *nadat* het vooronderzoek is afgerond, gedurende de voorlopige hechtenis mogen cliënten geen brieven schrijven, en het dossier wordt in de regel pas een week (!) voor de zitting aan de verdediging verstrekt. Internationale advocaten krijgen geen toegang tot gevangenen en ook contact met de Vietnamese autoriteiten is voor hen vrijwel onmogelijk.

Gelet op deze omstandigheden speelt het werk van D&D zich grotendeels achter de schermen af. Dankzij onze goede samenwerking met de lokale advocaten, juristen en de Nederlandse diplomatieke posten kunnen wij de verdediging op belangrijke punten vormgeven en ondersteunen.

GEREALISEERDE ACTIVITEITEN

De aantallen

Sinds de oprichting in 2019 heeft D&D 400 Nederlanders bijgestaan in 60 zorglanden. Eind 2019 ondersteunden we ongeveer 10%² van de Nederlanders gedetineerd in zorglanden, inmiddels is dit zo'n 37% (180 van de ± 500). Gemiddeld ontvangt D&D 8 nieuwe zaken per maand. In vijf jaar is het aantal zaken én landen bijna verviervoudigd. In 2023 behandelde D&D over het hele jaar genomen: 241 zaken, in 50 zorglanden. Op 1 januari 2023 had D&D 148 lopende zaken, op 31 december 2023 waren dit er 176: een toename van 19%. In 2023 kwamen 93 nieuwe zaken binnen, waaronder 13³ uit - voor D&D - nieuwe landen. Ten behoeve van de goede samenwerking, zendt D&D maandelijks een overzicht van de door haar in behandeling zijnde zaken aan DCV en Bureau Buitenland van Reclassering Nederland (BBRN).

Zorglanden

D&D is actief in de 'zorglanden', dit zijn de landen die niet volledig voldoen aan de minimumvoorwaarden voor detentieomstandigheden en een eerlijk proces, zoals vastgelegd in internationale afspraken en verdragen. Niet-zorglanden zijn: de EU, Zwitserland, Noorwegen, IJsland, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, het Verenigd Koninkrijk, Singapore en Japan.

De selectie van zorglanden wordt bepaald door BZ. In 2020 vond een herinventarisatie plaats in opdracht van BZ, hieruit volgde de aanbeveling om ook Japan als zorglanden aan te merken. BZ heeft ervoor gekozen deze aanbeveling niet over te nemen. In 2023 is in onderling overleg met LAB besloten om de juridische ondersteuning in zowel Japan als Singapore door D&D te laten uitvoeren, al ware het een zorgland, nu de (aard van de) werkzaamheden beter aansluit bij de ondersteuning in zorglanden, het recht op een eerlijk proces staat onder druk en de detentieomstandigheden bijzonder zwaar zijn. Bovendien wordt in beide landen de doodstraf opgelegd en uitgevoerd, in Singapore geldt zelfs een verplichte doodstraf voor drugsfeiten.

Structurele verbetering positie gedetineerden

Onze ambitie – in lijn met de wens van de Tweede Kamer⁴ – is om ervoor te zorgen dat elke Nederlandse gedetineerde in de zorglanden toegang heeft tot gratis juridische bijstand. 'Toegang' wil niet zeggen dat iedere gedetineerde ook behoefte heeft aan onze ondersteuning, hiervoor in aanmerking komt, of dat D&D iets voor hen kan betekenen. Zo zullen vermogende gedetineerden veelal niet bij ons aankloppen, maar een commerciële advocaat inschakelen. Gedetineerden die reeds een actieve Nederlandse advocaat hebben, komen niet in aanmerking voor onze ondersteuning. Ook zien wij dat er bij gedetineerden met sterke lokale banden minder behoefte is aan ondersteuning van D&D, of dat D&D niet van toegevoegde waarde is vanwege het ontbreken van een duidelijke internationale component.

¹ Amnesty International, Rapport "Doodstraf 2022: hoogste aantal executies in 5 jaar", 16 mei 2023.

² 31 december 2019: 51 open zaken, t.o.v. 527 Nederlanders gedetineerd in zorglanden.

³ Voor D&D nieuwe landen in 2023: Argentinië, Bahrein, Benin, Bosnië-Herzegovina, Kaapverdië, Japan, Kenia, Moldavië, Noord-Macedonië, Oman, Panama, Papoea Nieuw-Guinea en Qatar.

⁴ Motie van de leden Van der Staaij en Sjoerdsma over de doelstelling dat alle Nederlanders in een buitenlandse gevangenis aanspraak kunnen maken op de juridische en of sociale ondersteuning, 36 200 V nr. 47, 24 november 2022 aangenomen met 133 stemmen.

D&D heeft een duidelijk afgebakende doelgroep, namelijk Nederlandse gedetineerden in zorglanden. Via de diplomatieke posten krijgt iedere gedetineerde de kans om ondersteuning van D&D aan te vragen. Deze directe toegang zorgt ervoor dat D&D een hoog percentage van het totaal aan Nederlandse gedetineerden bijstaat. Deze 'hoge dekkinggraad' geeft ons een uniek beeld van de overkoepelende belangen van de gedetineerden. Wij zijn in staat om structurele problemen te constateren, en deze proactief bij de betreffende autoriteit – in Nederland of het land van detentie – aan te kaarten. Ook informeren we gedetineerden en autoriteiten proactief bij bijvoorbeeld gewijzigde regelgeving, en geconstateerde veelvoorkomende problematiek of onduidelijkheden. D&D stelt toelichtingsdocumenten op die via de post worden gedeeld met alle Nederlandse gedetineerden (ongeacht of ze D&D-cliënt zijn) en schrijft artikelen in het blad de 'Comeback', dat ieder kwartaal aan gedetineerden in het buitenland wordt gestuurd.

Met deze structuurgerichte aanpak onderscheidt Dutch&Detained zich van andere (advocaten)kantoren.

(Individuele) juridische ondersteuning

Door de juridische ondersteuning gratis aan te bieden bereikt D&D de meest kwetsbare gedetineerden. Veelvoorkomende kwetsbaarheden zijn armoede, afhankelijkheidspositie, cognitieve beperkingen, verslaving, slachtoffer van (seksueel) misbruik/mensenhandel en in toenemende mate medische/psychiatrische problematiek. Vaak zien we een oorzakelijk verband tussen de kwetsbaarheid en het strafbare feit, of de duur en omstandigheden van de detentie. Zeer lange straffen onder slechte detentieomstandigheden veroorzaakt bijvoorbeeld een relatief grote groep oudere gedetineerden (55% is 45+, t.o.v. 25% in Nederlandse detentie) en veel ernstige medische problematiek.

De exacte juridische ondersteuning verschilt per zaak, afhankelijk van onder andere: het land van detentie, de verdenking, persoonlijke omstandigheden, de fase waarin de strafzaak zich bevindt en de (kwaliteit van de) lokale advocaat. We hebben ons werk grofweg in een aantal categorieën ingedeeld, waarover we een korte toelichting en voorbeelden geven:

- 1) Toelichting en duiding strafproces
- 2) Advocaatbemiddeling;
- 3) Ondersteuning lokale advocaat in strafproces;
- 4) Strafoverdracht (WOTS);
- 5) Overige *post-conviction* procedures; en
- 6) Advisering van DCV en de diplomatieke posten op verzoek.

1. Toelichting en duiding strafproces

Als jij, of een bekende in de gevangenis terechtkomt, staat je wereld op z'n kop. Bij een detentie in het buitenland nemen de zorgen, angst en onzekerheid nog eens exponentieel toe. Wij zien dat zowel de gedetineerde als de contactpersoon (vaak familie) vanaf de dag van aanhouding tot het moment van terugkeer met een veelvoud aan vragen zit, over onder andere de werking en het verloop van de (straf)procedure, en de rechten en plichten in detentie. Vaak kunnen zij met deze vragen nergens terecht, wat voor veel stress, wanhoop en boosheid zorgt (niet zelden gericht aan BZ).

Er zijn verschillende informatiebronnen met vrij-toegankelijke, goede algemene informatie over het strafproces in vrijwel ieder land. D&D verwijst met enige regelmaat naar deze bronnen, en stelt ook zelf algemene informatiebrieven op om veelvoorkomende vragen proactief te beantwoorden. Met informatiefolders wordt echter slechts een fractie van de vragen beantwoord. Uiteindelijk is men namelijk op zoek naar de concrete voortgang in het eigen dossier, en de specifieke toepassing van het recht in de voortdurend veranderde zaak: dit valt in geen folder terug te vinden.

D&D staat voortdurend – schriftelijk en telefonisch – met de gedetineerde (indien mogelijk), en diens contactpersoon in contact, om juridische vragen te beantwoorden, het verloop van het strafproces toe te lichten en hen op de hoogte te houden van ontwikkelingen in de zaak. Men krijgt van ons een eerlijke boodschap over de mogelijkheden en ook onmogelijkheden. Ongeacht de exacte inhoud van de boodschap, zien wij dat mensen vaak een zekere rust ervaren door de geboden duidelijkheid.

2. Advocaatbemiddeling

Als de zaak nog onder de rechter is, voert een lokale advocaat de verdediging. Bij een detentie in het buitenland is er geen recht op gefinancierde rechtsbijstand vanuit Nederland, dit is de verantwoordelijkheid van het land van detentie. Veel gedetineerden zijn afhankelijk van gefinancierde rechtsbijstand, die niet in alle landen bestaat en veelal slecht functioneert. Indien er enig budget beschikbaar is, schakelen gedetineerden en/of hun contactpersoon veelal een (betaalde) advocaat in. Wij zien dat gedetineerden in het buitenland, zonder stevige kennis en binding met het land van detentie, extra kwetsbaar zijn voor slechte bijstand en oplichting door hun lokale advocaat. D&D benadrukt de noodzaak om direct na aanhouding te worden betrokken, zodat oplichting en verdedigingsfouten kunnen worden voorkomen.

Veelvoorkomende problematiek:

- o Goed functionerend systeem van gefinancierde rechtsbijstand ontbreekt, o.a. de volgende factoren spelen een rol: geen goede (permanente) opleiding; te lage vergoeding per zaak; te hoge werkdruk; late aanstelling (in een uiterst geval pas op zitting). De advocaat heeft nauwelijks tijd om het dossier te bestuderen en een gedegen verdediging te voeren. Communicatie is vaak minimaal, en wisselen van toegewezen advocaat is zelden mogelijk.
- o De ingeschakelde advocaat is onbetrouwbaar (oplichting): in meerdere zaken hebben we gezien dat (de familie van) de cliënt enorme geldbedragen betaalt - soms tienduizenden euro's meer dan in het desbetreffende land normaal of zelfs legaal is - terwijl de advocaat geen effectieve verdediging voert. Geregeld verschijnt de advocaat niet of onvoorbereid op zitting, levert stukken (niet tijdig) aan, of verdwijnt zelfs volledig van uit beeld.
- o Onduidelijke afspraken met de advocaat: met grote regelmaat zien wij dat een geldbedrag wordt afgesproken en betaald zonder dat er heldere afspraken over de bijstand zijn gemaakt/vastgelegd. Gevolg hiervan is dat de familie/cliënt vaak hele andere verwachtingen heeft van de bijstand, dan de advocaat bereid is te bieden. Het is niet uitzonderlijk dat verondersteld wordt een advocaat voor de gehele procedure te hebben ingeschakeld, terwijl deze zelf uitsluitend het vooronderzoek in gedachten had. Op het moment dat de zitting dan aanbreekt is er geen (geld voor een) advocaat meer.

Ondersteuning D&D

o Hulp bij het vinden van een advocaat

Betrouwbare en kwalitatieve bijstand door een lokale advocaat is een integraal onderdeel van het recht op een eerlijk proces. D&D beschikt over een uitgebreid netwerk van advocaten in diverse zorglanden. Wanneer er melding wordt gemaakt van een nieuwe detentie, kan D&D de gedetineerde doorverwijzen naar een betaalbare (of in uitzonderlijke gevallen pro-bono) en betrouwbare advocaat. Op deze manier kunnen de (familieleden van de) cliënt hoge kosten vermijden, die soms kunnen oplopen tot honderdduizenden euro's, en vermijden ze tegelijkertijd de kans op onkundige bijstand. Ook in 'nieuwe' landen waar D&D niet eerder actief was, lukt het om via bevriende advocaten en Ngo's in de regio advocaten te benaderen. D&D hanteert geen advocatenlijsten die (via de diplomatieke post) worden verzonden, in onze ervaring zijn dergelijke lijsten zijn zelden zinvol. D&D maakt een zorgvuldige koppeling tussen de gedetineerde en de advocaat, door altijd eerst zelf rechtstreeks contact op te nemen met de advocaat om de kwaliteit en betrouwbaarheid te verifiëren en te zorgen dat de advocaat qua specialisatie en ervaring een goede match is met de cliënt en de zaak. Dit is een bewerkelijk, maar zeer belangrijk proces: met een goede lokale advocaat kan veel ellende voorkomen worden.

o Bemiddeling bij afspraken

D&D is slechts bemiddelaar tussen de cliënt en de lokale advocaat. Met uitzondering van de doodstrafzaken, sluit D&D nooit een overeenkomst met een lokale advocaat, en doet ook geen betalingen. D&D faciliteert de communicatie tussen de (familie van de) cliënt en de lokale advocaat. We voorzien de cliënt van informatie en advies⁵ over het maken van (financiële) afspraken met hun advocaat, en stellen in veel gevallen een '*legal service contract*' op.

o Escaleren bij disfunctioneren van de advocaat

Indien reeds een advocaat betrokken is controleert D&D de kwaliteit en betrouwbaarheid. In het geval een advocaat ernstig disfunctioneert - denk aan: niet of onvoorbereid verschijnen op zitting, langdurig onbereikbaar of inactief - zal D&D escaleren. D&D probeert de advocaat te activeren met externe druk van bijvoorbeeld een bevriende advocaat of Ngo, de Nederlandse diplomatieke post, of de lokale *Bar Association*. Indien dit 'duwtje' in de rug niet succesvol blijkt proberen we de advocaat te vervangen, ook bij afhankelijkheid van gefinancierde rechtsbijstand lukt dit regelmatig.

---

⁵ Zie ook: Comebackartikel: *Tips & Tricks voor afspraken en omgang met je lokale advocaat*, publicatie in Comeback nr. 4, 2019. Sindsdien is het artikel ge-update en deze wordt met regelmaat verstrekt aan cliënten en hun familie.

Turkije

Een man (32) is aangehouden, en na 12 uur detentie vrijgelaten (geschorst) met een uitreisbeperking waardoor hij Turkije niet kan verlaten. Hij kent niemand in Turkije, spreekt de taal niet en mag niet werken.

De man heeft D&D verzocht om ondersteuning bij het vinden van een goede, betrouwbare lokale advocaat, nadat de advocaat die hij had ingeschakeld na ontvangst van de aanbetaling niet meer thuis gaf (in Turkije zien wij geregeld onbetrouwbare advocaten). D&D heeft cliënt gekoppeld aan een betrouwbare en kundige advocaat uit ons netwerk. In goed overleg met deze advocaat hebben we het bezwaar tegen het uitreisverbod en de verdediging in de strafzaak ondersteund met relevante Nederlandse documenten. Na een kleine twee maanden is het uitreisverbod opgeheven en is de aanklacht gedeeltelijk geseponeerd en afgedaan via een mediation proces. Cliënt is terug in Nederland.

Dit is uitzonderlijk, buitenlandse verdachten mogen Turkije zelden verlaten terwijl de strafzaak nog loopt. Zij moeten dan maandenlang zonder (mogelijkheid op) werk, inkomen, sociale voorzieningen en kennissen zich staande weten te houden in een vreemde omgeving. Een lot dat deze man bespaard is gebleven.

3. Ondersteuning lokale advocaat in strafproces

Het gaat hier om de fase voordat een vonnis onherroepelijk is, en de strafzaak dus nog (inhoudelijk) dient bij de rechter (in eerste aanleg, hoger beroep of cassatie). De gedetineerde heeft een lokale advocaat nodig om op zitting zijn verdediging te voeren, die is expert op het recht en beleid van het land van detentie (althans die zou dit moeten zijn). Voor effectieve bijstand aan een 'buitenlandse gedetineerde' is daarnaast veelal specialistische kennis vereist van het internationale recht, en dient de advocaat voor een effectieve verdediging tevens op de hoogte te zijn van de Nederlandse (en soms diplomatieke) aspecten van een strafzaak.

D&D ondersteunt de advocaat bij de verdediging, waarbij de nadruk ligt op de integriteit van het strafproces en onze specialistische kennis van de internationaalrechtelijke, Nederlandse en diplomatieke componenten van de zaak. Met kennis en informatie (uit Nederland) kan D&D veel van de nadelen compenseren die Nederlanders ervaren als *buitenlandse gedetineerde*.

Veelvoorkomende problematiek:

- o Gebrekkige kennis van/ ervaring met het internationaal recht. Dit resulteert veelvuldig in een verdedigingsstrategie gebaseerd op onvolledige informatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het automatisch instellen van hoger beroep, zonder rekening te houden met de mogelijkheid van strafoverdracht waardoor de terugkeer naar Nederland met jaren wordt vertraagd of zelfs niet meer mogelijk is.
- o Onvolledige verdediging wegens het ontbreken van (documentatie van) persoonlijke omstandigheden van de gedetineerde. Hierdoor worden met regelmaat kansen op een succesvol strafmaatverweer gemist, en ook het matigen/ kwijtschelden van boetes loopt veelvuldig spaak.

Ondersteuning D&D:

- (Mee)bepalen verdedigingsstrategie

Het is van groot belang dat D&D in grote lijnen meekijkt bij de processtrategie, zodat kan worden gemonitord of de lokale advocaat alle relevante informatie heeft meegewogen. D&D informeert de advocaat over de toepasselijke verdragen en wijst op de bijzonderheden rondom een buitenlander in detentie: denk bijvoorbeeld aan het risico's op uitzetting; verlies van een dubbele nationaliteit; maar ook onbekendheid met het lokale systeem en de gebruiken.

- Opvragen/aanleveren van documenten

Met zeer grote regelmaat voorziet D&D de lokale advocaat van Nederlandse documenten voor de strafzaak, waaronder justitiële documentatie, medische rapportages, huur- en arbeidsovereenkomsten, inkomensverklaringen, diploma's. Voor een lokale advocaat is het niet goed mogelijk om deze documenten bij Nederlandse instanties op te vragen. Daarnaast assisteert D&D ook bij het verkrijgen van (beëdigde en gelegaliseerde) vertaling. De kosten hiervan kunnen niet door D&D worden gedekt en komen voor rekening van (familie van) cliënt, bij absolute onmogelijkheid van betaling zijn de kosten gedekt.

Filipijnen

Een man (33) werd aangehouden met 1 joint (0.6 gram marihuana) op het vliegveld van Manila. In de Filipijnen gelden zware minimumstraffen voor drugsbezit, en in dit geval riskeerde cliënt een minimumstraf van 12 jaar.

D&D heeft een advocaat ingeschakeld met ervaring in drugszaken en plea bargaining. Tevens hebben we voor de vertaling en indiening van de relevante documenten uit Nederland gezorgd, waaronder het (blanco) strafblad.

De lokale advocaat heeft middels een plea bargain met een gevangenisstraf van 1 jaar onderhandeld. Alhoewel dit naar Nederlandse begrippen nog steeds een hoge straf is voor het bezit van een relatief zeer kleine hoeveel softdrugs, valt 1 jaar in het niet vergeleken met de minimumstraf van 12 jaar die cliënt in eerste instantie riskeerde.

4. Strafoverdracht (WOTS)

Een groot deel van onze activiteiten richt zich op de strafoverdrachtsprocedure ('WOTS'). Voor strafoverdracht is geen recht op gefinancierde rechtsbijstand, een lokale advocaat is daarom zelden in beeld. Wanneer er een verdrag met Nederland bestaat, kan de gedetineerde een verzoek tot strafoverdracht indienen in het land van detentie. Vaak willen gedetineerden terugkeren naar Nederland vanwege betere detentieomstandigheden, de nabijheid van hun familie en de verwachting van strafvermindering. Voor de Nederlandse samenleving is het van belang dat gedetineerden gecontroleerd terugkeren naar Nederland en de kans krijgen om te resocialiseren (de voornaamste doelstelling van strafoverdracht), in plaats van buiten ieder toezicht op Schiphol aan te komen.

D&D heeft het meest complete zicht op de werking van de WOTS-procedure, nu wij een significant aantal gedetineerden adviseren en ondersteunen bij de WOTS-aanvraag in zowel binnen- als buitenland. BZ heeft ook zicht op de gedetineerden, maar maakt (terecht) geen inhoudelijke beoordeling van juridische procedures. J&V heeft slechts zicht op een fractie van de gedetineerden, namelijk het kleine deel waarvan het verzoek Nederland bereikt. Al jaren zoekt D&D de dialoog met verschillende afdelingen van J&V, BZ en buitenlandse autoriteiten om kennis en ervaring te delen en gezamenlijk naar verbetering van de moeizame procedure te zoeken. Overdrachten vanuit landen buiten Europa zijn namelijk zeer zeldzaam, waardoor veel gedetineerden onnodig lang onder onmenselijke omstandigheden vastzitten en Nederland wordt geconfronteerd met ongecontroleerde terugkeer van - zwaar getraumatiseerde, sociaal-geïsoleerde en vaak verslaafde - Nederlanders die in het buitenland een (ernstig) strafbaar feit hebben gepleegd.

Voornaamste knelpunten:

- o Lange duur, gebrek aan transparantie en subjectiviteit van de procedure;
- o Rigide toepassing van (onlogische en onnodige) beleidsvoorwaarden; en
- o Gebrekkige communicatie tussen het land van detentie en Nederland, bij zowel de reguliere uitvoering van de procedure als het oplossen van structurele problematiek.

Ondersteuning D&D

- o **Individuele ondersteuning: informatieverschaffing, WOTS-adviezen, procesbegeleiding**

Met algemene informatiefolders en individuele adviezen worden gedetineerden zo vroeg mogelijk op de hoogte gebracht van de mogelijkheid een WOTS-verzoek in te dienen, en de procedure daartoe. Onze adviezen omvatten een nauwkeurige beoordeling van de kans van slagen van een strafoverdrachtsverzoek, en een daaraan gekoppeld positief of negatief advies. Door gedetineerden (en hun lokale advocaat) tijdig te informeren en adviseren kan de haalbaarheid van strafoverdracht worden meegenomen bij de processtrategie, waaronder bij de keuze om al dan niet in hoger beroep te gaan.

WOTS-adviezen zijn vaak bewerkelijk, omdat de benodigde informatie zich bij verschillende personen/autoriteiten bevindt en veelal niet goed toegankelijk is. Denk aan de verdenking/ het vonnis, uittreksels uit Basisregistratie Personen (BRP), woon-/werkinformatie, financiële gegevens (i.v.m. boetes), de beschikbare lokale regelingen en een inschatting van de haalbaarheid. Bovendien worden veel stukken – als ze al beschikbaar zijn – vaak in het Spaans, Arabisch, Turks, Portugees of Frans aangeleverd en moeten deze eerst worden ontcijferd/vertaald.

Als een gedetineerde besluit om een WOTS-verzoek in te dienen, begeleidt D&D het proces. Te beginnen met de indiening van de WOTS-aanvraag, wat varieert van invulling van een eenvoudig formulier tot samenstelling van een uitgebreid onderbouwd verzoek, waarin middels een zienswijze extra toelichting en onderbouwing wordt gegeven op mogelijke afwijzingsgronden. Deze zienswijze bevat veelal een juridische onderbouwing, maar ook steunbrieven van familie, medici, maatschappelijk werkers, D&D en Reclassering Nederland. Vooral op binding loont het om vooraf een zienswijze in te dienen, nu (vooral mensen van de eilanden) zich regelmatig niet in Nederland inschrijven of alleen op een postadres. IOS

(de afdeling van J&V die de WOTS-verzoeken beoordeelt) kijkt uitsluitend naar inschrijving en doet geen zelfstandig onderzoek naar eventuele andere banden. D&D heeft meerdere afwijzingen weten te voorkomen. Als IOS een verzoek ten onrechte afwijst, dient D&D een verzoek om heroverweging in.

Het gros van de tijd van D&D gaat hierbij zitten in de communicatie (over voortgang) met de Nederlandse en buitenlandse autoriteiten. Dat strafoverdracht een hoofdzakelijk administratieve procedure is die –zonder juridische ondersteuning – nagenoeg vanzelf gaat is een totale illusie.

- o [Stroomlijnen en vergemakkelijken procedure](#)

In verreweg de meeste gevallen zorgt een onduidelijke en ingewikkelde procedure voor onnodig lange vertraging. D&D zet sterk in op duurzame verbetering van de procedure. Een voorbeeld: veel landen kennen geen aanvraagformulier voor strafoverdracht. D&D heeft daarom zelf een aanvraagformulier ontworpen (en vertaald), waaronder in 2023 voor Turkije. Ook heeft D&D in 2023 veel tijd besteed aan verheldering van de benodigde documenten. Wij constateerden dat het land van detentie allerlei documenten verzamelt voor het WOTS-dossier ten behoeve van de Nederlandse overheid, terwijl die laatste hier niet naar kijkt. In de Dominicaanse Republiek gaan bijvoorbeeld maanden verloren aan het opstellen van een rapportage over het gedrag in detentie en een gezondheidsrapportage inclusief psychische evaluatie. Daarentegen blijkt cruciale informatie, zoals de onherroepelijkheid van de veroordeling, juist vaak te ontbreken. D&D heeft IOS verzocht om een overzicht met noodzakelijke documenten, waarmee de buitenlandse autoriteiten nu worden geïnformeerd.

5. Overige post-conviction procedures

Slechts met een klein deel van de zorglanden bestaat een verdrag tot strafoverdracht, terwijl Nederland een strikte verdragseis hanteert (veel landen kunnen een straf ook zonder verdrag overdragen). Bovendien is strafoverdracht, zoals hierboven besproken, ook voor verdragslanden een zeldzaamheid. Op dit moment is strafoverdracht voor meer dan 97% van de Nederlanders gedetineerd in een zorgland geen reële optie. Het overgrote deel van de Nederlanders is dan ook aangewezen op lokale regelingen van vervroegde vrijlating om aan de mensonterende omstandigheden te ontsnappen.

Na veroordeling is er nog zelden recht op gefinancierde rechtsbijstand. D&D voert deze procedures dan ook meestal zelfstandig, veelal ondersteund door lokale pro-bono advocaten/ Ngo's uit ons netwerk.

[Voornaamste knelpunten:](#)

- o Medische en psychische problematiek, vanwege o.a. uitzonderlijk hoge straffen en inhumane detentieomstandigheden: geweld; gebrekkige hygiëne; ontbrekende medische zorg; ongezonde voeding; beperkte bewegingsruimte; sociale isolatie etc.;

- Voorwaardelijke invrijheidstelling onder voorwaarde van een uitreisbeperking en zonder recht om te werken, waardoor (onvermogen) gedetineerden soms jarenlang in het land van detentie vastzitten zonder in hun basale behoeften (onderdak, voeding) te kunnen voorzien.

Ondersteuning D&D

- [Verzoeken tot vervroegde vrijlating: gratie, clemency, \(koninklijk\) pardon, good time, commutation, uitzetting](#)

Elk land kent verschillende procedures waarmee strafvermindering of zelfs vrijlating kan worden verdiend of verzocht. D&D brengt deze procedures per land in kaart en beoordeelt of haar cliënten hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen. Dit vergt uitvoerig onderzoek naar wet- en regelgeving, en vooral ook naar de praktische toepassing van deze veelal subjectieve en uiterst ondoorzichtige procedures en besluitvorming.

Indien een cliënt voor een vorm van vervroegde vrijlating in aanmerking komt, stelt D&D het verzoek op en begeleidt de indiening. Naast de juridische onderbouwing verzorgt D&D het opstellen en vertalen van alle onderliggende stukken. Het verzoek is veelal gebaseerd op humanitaire, en familiale omstandigheden, wat onderbouwd wordt met steunbrieven (van familie, Ngo's, maatschappelijk werkers, Bureau Buitenland etc.) en andere relevante documenten, zoals medische dossiers of bewijs van goed gedrag. In uitzonderlijke gevallen kan de diplomatieke post het verzoek ondersteunen, in andere gevallen kan zij de indiening van het verzoek faciliteren.

Het indienen van de verzoeken is uiterst bewerkelijk en goedkeuring van vervroegde vrijlating is uitzonderlijk, in sommige landen liggen de goedkeuringspercentages rond de 1%. Verzoeken worden daarom vaak meermaals ingediend. D&D is dan ook kritisch op de selectie van zaken waarvoor zij een verzoek doet, slechts indien een cliënt aan de voorwaarden voldoet wordt een verzoek ingediend.

- [Advisering en ondersteuning beslissing tot v.i.](#)

Vaak worden buitenlanders die veroordeeld zijn voor een misdrijf na voltooiing van de detentie uitgezet naar het land van herkomst: Nederland. In een aantal landen – vooral in Latijns-Amerika – vindt echter geen uitzetting plaats en komen buitenlandse gedetineerden zelfs in aanmerking voor voorwaardelijke invrijheidstelling of open detentieregime. Dat betekent dat zij een deel van de gevangenisstraf buiten detentie mogen uitzitten, veelal onder de voorwaarde van een uitreisverbod. Als buitenlander zonder binding met het land van detentie veroorzaakt dit een veelvoud aan problemen, bijvoorbeeld een leven op straat of recidive. D&D ondersteunt gedetineerden met opheffing van het uitreisverbod, waardoor zij het land mogen verlaten.

Ook zet D&D sterk in op 'preventie' door gedetineerden vooraf te wijzen op de risico's van voorwaardelijke invrijheidstelling en met hen de alternatieven te bespreken. Relevant hierbij is dat een gedetineerde na voorwaardelijke invrijheidstelling niet meer voor strafoverdracht in aanmerking komt. Dit is bij veel gedetineerden niet bekend, zo merken wij aan de verzoeken om ondersteuning bij strafoverdracht van gedetineerden die niet langer gedetineerd zijn. Kiest

iemand toch voor voorwaardelijke invrijheidstelling, hetgeen bij een gebrek aan alternatieven natuurlijk heel begrijpelijk is, dan proberen we hen te koppelen aan de juiste instanties om het risico van een leven op straat in te perken.

6. Advisering van DCV en de diplomatieke posten op verzoek

Naast het behandelen van hulpvragen van gedetineerden, ontvangt D&D ook van BZ (DCV en de diplomatieke posten) verzoeken om uitleg en ondersteuning bij verschillende juridische onderwerpen. Er bestaat een solide basis van wederzijds vertrouwen, en de samenwerking tussen D&D en de posten wordt (door beide partijen) als uiterst waardevol ervaren. D&D acht het van groot belang dat BZ juridische vragen voorlegt aan D&D, en besteedt dan ook veel tijd aan het onderzoeken en uitwerken van de memorandums. Een paar voorbeelden:

- De rechten van slachtoffers van een geweldsmisdrijf;
- (Eerlijk proces) rechten in immigratiedetentie;
- Analyse van de gevoerde rechtsgang, en advies t.b.v. overleg met het lokale ministerie van justitie;
- Recht op een eerlijk proces;
- De rechten van gedetineerden in detentie (o.a. Mandela rights);
- Recht op consulaire bijstand;
- Het recht op een tolk in verschillende procesmomenten (o.a. 2023);
- De (on)mogelijkheid tot het opbouwen van strafvermindering: 'good time' (2023);
- Toelichting op het lokale straf(proces)recht (o.a. 2023); en
- Input voor Note Verbale, bijv. de strafbaarstelling van bepaalde feiten in Nederland (2023).

Netwerk- en kennisuitbouw

Dutch&Detained ondersteunt cliënten in meer dan 60 zorglanden. Onze ondersteuning vindt plaats vanuit Nederland. De kwaliteit en effectiviteit van onze ondersteuning is sterk afhankelijk van de kwaliteit van ons wereldwijde netwerk van advocaten, juristen, Ngo's, academici en andere specialisten. Te meer omdat D&D en onze cliënten niet over forse budgetten beschikken om advocaten in te huren. Het is essentieel om dit netwerk te onderhouden en voortdurend uit te breiden. Hoewel wij dit ook op afstand zorgvuldig proberen te doen, is persoonlijk contact cruciaal om een vertrouwensband op te bouwen. Bij iedere reis investeert D&D dan ook veel tijd in persoonlijke ontmoetingen met lokale advocaten, ngo's en autoriteiten, zie voorbeelden hieronder.

Vanwege budgettaire redenen is D&D niet in staat om regelmatig te reizen. Alleen de reis naar de VS vanwege een gedetineerdenconferentie kwam volledig ten laste van de subsidie. De overige in 2023 gemaakte reizen hielden verband met een doodstrafzaak (waar reiskosten gedeclareerd kunnen worden), en in een uitzonderlijk geval werd D&D ingehuurd

door een lokale advocaat die de reiskosten vergoedde. Indien wordt gereisd vanwege een doodstrafzaak, maakt D&D altijd van de mogelijkheid gebruik om algemene werkzaamheden te verrichten (zoals netwerkuitbreiding) en andere gedetineerden en advocaten te bezoeken. Ook krijgen privéreizen vaak een dubbelfunctie met bezoeken aan gedetineerden, advocaten en de diplomatieke post.

Vietnam

Devika Kamp is in augustus 2023 naar Ho Chi Minh City gereisd om daar de verdediging in een doodstrafzaak voor te bereiden met de lokale advocaat en de zitting bij te wonen. Ondanks een grote terughoudendheid bij contact met buitenlandse advocaten/organisaties vanwege het sterk repressieve regime, was zij in staat om met verschillende Vietnamese advocaten en een mensenrechtenorganisatie te spreken.

Verenigde Staten

In Washington DC vond de gedetineerdenconferentie Noord-Amerika plaats. Veerle Goudswaard was hierbij aanwezig, zij gaf een presentatie over het werk van D&D met een sterke focus op de WOTS-procedure. Goudswaard had daarnaast een bevriende advocaat verzocht om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de conferentie, middels een uitgebreide toelichting op de (basale) werking van het strafrechtssysteem. Voorafgaand aan de conferentie reisde de medewerker naar Upstate New York om een cliënt en haar disfunctionerende *public defender* te bezoeken. Bij het bezoek van Goudswaard heeft het hoofd van de *public defender's office* toegezegd de zaak van cliënt over te nemen, hetgeen hij sindsdien ook zorgvuldig doet.

Een aan de VS uitgeleverde cliënt was voornemens een verklaring af te leggen over een jaren eerder gepleegd delict in het Koninkrijk der Nederlanden. De Amerikaanse advocaat wilde er zeker van zijn dat alle eventuele risico's van deze verklaring, in het bijzonder op vervolging in Nederland, bij cliënt bekend waren alvorens hij een verklaring zou afleggen. De advocaat huurde D&D in om deze risico's in kaart te brengen. Vanwege de grote gevoeligheid van de zaak, zijn Bart Krämer en Veerle Goudswaard naar de VS gereisd om cliënt in persoon te adviseren en samen met de Amerikaanse advocaten bij te staan bij zijn verklaring. De kosten van de reis en een groot deel van de geïnvesteerde tijd zijn vergoed door de Amerikaanse *public defenders office*.

Egypte

In juli 2023 reisden Veerle Goudswaard en Devika Kamp naar Hurghada en Caïro. In Hurghada speelde een doodstrafzaak, en hebben zij in samenwerking met de lokale advocaat de verdediging opgesteld. In Caïro hebben zij zes – reeds veroordeelde - cliënten bezocht, en uitvoerig gesproken met verschillende commerciële en non-profit advocaten en juristen met het oog op verbeterde bijstand in lopende post-conviction procedures en voor eventuele toekomstige aanhoudingen. Daarnaast ontmoetten zij de plaatselijke vrijwilliger van Bureau Buitenland - Reclassering Nederland en de bij gedetineerdenbegeleiding betrokken medewerkers op de Nederlandse ambassade.

Privéreizen

- **Vietnam.** In maart 2023 heeft Roza van Heeringen een cliëntbezoek afgelegd, de Nederlandse ambassade in Ho Chi Minh City bezocht en de advocaat in een van onze doodstrafzaken ontmoet. Er is gesproken over processtrategieën, er is informatie ingewonnen en benodigde stukken konden worden ingezien.
- **Thailand.** In mei 2023 had Martin Witteveen (RvT) een gesprek op een advocatenkantoor in Bangkok, dat gespecialiseerd is in kwesties rond nationaliteit. Heeft een gedetineerde ook de Thaise nationaliteit, dan komt hij niet in aanmerking voor de WOTS. Het opgeven van de Thaise nationaliteit zou in theorie mogelijk moeten zijn, maar lijkt in de praktijk niet te gebeuren. De informatie en het contact met de Thaise advocaat wordt ingezet om een cliënt te adviseren en ondersteunen. In november 2023 was Witteveen opnieuw in Thailand, en was hij in staat de betreffende cliënt te bezoeken.
- **Indonesië.** Mariëlle van Dijk (RvT) heeft in augustus 2023 twee cliënten bezocht in Jakarta. Beide cliënten zijn lastig te bereiken, middels de bezoeken werden cliënten op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen in hun zaak. Tevens hebben de cliënten vragen voor D&D kunnen doorgeven.
- **Italië.** Veerle Goudswaard bezocht in augustus een cliënt die in Italië gedetineerd was in afwachting van zijn uitlevering naar de VS, ook sprak zij uitgebreid met de Italiaanse advocaat.

Samenwerking BZ en subsidiepartners

D&D ziet dat onderlinge communicatie en samenwerking in het belang is van gedetineerden, én van de partijen actief op gedetineerdenbegeleiding. In 2019 heeft D&D daarom het overleg tussen DCV en de overige subsidiepartners geherintroduceerd. Sinds het najaar van 2022 vindt daarnaast ook maandelijks overleg plaats tussen D&D en DCV, waarin knelpunten en schrijnende zaken worden besproken.

In de dagelijkse behandeling van individuele zaken heeft D&D regelmatig contact met DCV en de subsidiepartners. Zaken worden over en weer doorverwezen en – waar nodig – wordt ondersteuning en advies op elkaar afgestemd. Ook wordt D&D steeds vaker benaderd door DCV en de diplomatieke posten met juridisch-inhoudelijke vragen. D&D stelt dan ook geregeld notities op waarin die vragen worden beantwoord.

D&D heeft, na DCV, het meeste contact met Bureau. Buitenland. Regelmatig werken we samen in verschillende procedures, waar D&D aan BBRN verzoekt om relevante persoonlijke informatie zoals een Sociaal Rapport (voor een strafmaatverweer, of gratieverzoek), of een bindingsrapportage. D&D verwijst naar stichting Epafras wanneer een cliënt behoefte heeft aan geestelijke zorg. Omgekeerd wordt D&D ingeschakeld als de bezoekerwilligers van Epafras of BBRN juridische knelpunten constateren. Met *Lawyers Across Borders* (LAB) wordt met enige regelmaat kennis en netwerk uitgewisseld en wordt samen opgetrokken bij gezamenlijke knelpunten, zoals het disfunctioneren van de strafoverdrachtsprocedure. Ook komt het voor dat een cliënt zich in een zorgland bevindt ter uitlevering aan een niet-zorgland, of visa-versa. Dan probeert D&D altijd vroegtijdig met LAB informatie te delen om de overplaatsing soepel te laten verlopen.

Comeback

D&D maakt onderdeel uit van de redactie van het tijdschrift 'Comeback', zij neemt deel aan de redactievergadering, geeft altijd uitgebreid en gedetailleerd feedback op het concept en schrijft zelf juridische artikelen. Hiermee draagt D&D bij aan het verbeteren van de informatiepositie van de Nederlandse gedetineerden in het buitenland – ook van hen die geen directe ondersteuning van D&D ontvangen. In 2023 heeft D&D twee juridisch-inhoudelijke artikelen geschreven voor de Comeback:

1. *VERLIES NEDERLANDERSCHAP TIJDENS BUITENLANDSE DETENTIE*. Nederlanders met een dubbele nationaliteit lopen het risico om hun Nederlandschap te verliezen als zij langer dan 13 jaar buiten het Koninkrijk der Nederlanden of de EU verblijven. Naar schatting heeft meer dan een kwart van de Nederlanders gedetineerd in de zorglanden een dubbele nationaliteit.⁶ Gezien de zeer hoge straffen⁷ die in het buitenland worden opgelegd, en de beperkte informatiepositie in buitenlandse detentie, is verlies van Nederlandschap een reëel probleem. Het artikel legt uit hoe de Nederlandse nationaliteit wordt verloren en – belangrijker – hoe dit te voorkomen: namelijk met een 'Verklaring Bezig Nederlandschap' (inclusief stapsgewijze toelichting).
2. *HELP! IK MOET EEN BOETE OF SCHADEVERGOEDING BETALEN*. Het artikel bevat uitleg over de soorten boetes en schadevergoedingen die er zijn en wat gedetineerden hieraan kunnen doen. Bijvoorbeeld: direct betalen, een betalingsregeling, verzoek tot kwijtschelding, 'verrekening' door werk in de gevangenis, of vervangende hechtenis. Het is essentieel dat gedetineerden hierover in een vroeg stadium nadenken, omdat een onbetaalde boete of schadevergoeding vervroegde vrijlating of strafoverdracht blokkeert.

De artikelen hebben ook altijd een praktische insteek - met stappenplannen en vertaalde hulpzinnen-, waardoor gedetineerden ook zelf (met hun lokale advocaat) aan de slag kunnen. Dit is extra van belang voor gedetineerden die de Comeback lezen, maar geen ondersteuning krijgen van D&D of LAB.

Procesoptimalisatie

De ondersteuning van D&D is maatwerk en valt nooit 1-op-1 tussen zaken te kopiëren. Waar mogelijk zoeken we wél naar manieren om werkprocessen te standaardiseren, en templates te maken. Bij bijvoorbeeld WOTS-adviezen zijn de procedure, beslisriteria en de betrokken partijen in het template opgenomen, deze algemene informatie wordt dan

---

⁶ 18 procent van onze cliënten heeft zowel de Nederlandse nationaliteit als de nationaliteit van het land van detentie. Niet geregistreerd zijn: Nederlanders met een tweede nationaliteit van een derde land – bijv. Nederlandse en Marokkaanse nationaliteit en gedetineerd in Colombia. Ook zien wij dat gedetineerden met sterke banden met het land van detentie minder vaak een beroep doen op ondersteuning van D&D, vermoedelijk meldt deze groep zich ook minder snel aan voor consulaire bijstand van Nederland en zijn dus mogelijk niet in beeld bij BZ. Het werkelijke aantal dubbele nationaliteiten onder Nederlandse gedetineerden in zorglanden ligt dus vermoedelijk hoger dan 18%.

⁷ Ongeveer de helft van onze veroordeelde cliënten, kreeg een gevangenisstraf van meer dan 10 jaar opgelegd. Ter vergelijking: de gemiddelde detentieduur in Nederland is 4 maanden.

aangevuld met een toegespitste inschatting op basis van de concrete omstandigheden van de zaak. Op deze manier wordt efficiënt omgegaan met het werk, waardoor wij in staat zijn meer gedetineerden sneller te ondersteunen.

In 2023 heeft D&D verschillende interne en externe standaarden, instructies, richtlijnen en templates opgesteld. Denk naast WOTS-adviezen, bijvoorbeeld aan een standaard voor het verwerken van informatie over buitenlandse rechtsstelsels (*template country report*). Dit zorgt ervoor dat – in dit geval de – landenkennis structureel wordt vastgelegd en snel toegankelijk is voor alle medewerkers.

Vergroten zichtbaarheid en bereik

In 2023 is wederom aandacht besteed aan het vergroten van onze zichtbaarheid. Dit is van belang voor bereik van gedetineerden, CP's, en (buitenlandse) partners. Maar ook voor het uitbreiden van de financiële middelen van de stichting is zichtbaarheid van groot belang, evenals voor het vervullen van vacatures voor medewerkers, student-stagiairs en vrijwilligers. Vanwege het zakelijke karakter kiest D&D ervoor om actief te zijn op LinkedIn, waar door een grote groei aan volgers (thans ± 1600 volgers) ook het bereik is toegenomen. Dit zien wij bijvoorbeeld aan het toegenomen aantal reacties op vacatures, ook worden wij n.a.v. inhoudelijke *posts* regelmatig benaderd door experts voor samenwerking of advies.

TEAM

D&D is in 2023 gemiddeld met 1,2 FTE gegroeid, van 4,3 naar 5,5 werknemers. Alle personen werkzaam bij D&D, of anderzijds verbonden aan de stichting hebben ervaring, kennis en/of netwerk in het internationale (straf)recht. De groei van het aantal werknemers heeft geleid tot de mogelijkheid voor medewerkers om zich verder te specialiseren in bepaalde landen en regio's en het wereldwijde netwerk uit te breiden.

Raad van toezicht

De statuten van D&D zijn op 6 januari 2023 gewijzigd van een bestuur-model naar raad-van-toezicht-model. Veerle Goudswaard is directeur-bestuurder; de raad van toezicht bestaat uit: Bart Stapert, Martin Witteveen, Patrick Lodiers en Mariëlle van Dijk. De raad van toezicht is onbezoldigd.

Bart Stapert is oprichter van D&D. Tot begin 2023 was Stapert voorzitter van het bestuur, thans is hij voorzitter van de raad van toezicht. Stapert was jarenlang advocaat in Nederland en de Verenigde Staten. Hij is gespecialiseerd in internationaal strafrecht, waaronder Nederlanders gedetineerd in het buitenland. In het bijzonder hen die de doodstraf riskeren. Op 1 januari 2019 trad Stapert toe tot de rechterlijke macht, als raadsheer bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch. Inmiddels is hij overgestapt naar het Gerechtshof Den Haag, waar hij onder meer lid is van de internationale strafkamer. In de Verenigde Staten is Stapert nog als advocaat ingeschreven. Stapert heeft daarnaast de volgende nevenfuncties:

hoofddocent Beroepsopleiding Advocaten; (gast)docent Universiteit Utrecht; lid bestuur stichting Rechters voor Rechters; en lid redactieraad Wordt Vervolgd.

Martin Witteveen is sinds mei 2022 als vrijwilliger aan D&D verbonden, sinds januari 2023 is hij lid van de raad van toezicht. Witteveen is werkzaam als advocaat-generaal bij het Openbaar Ministerie met als specialisaties oorlogsmisdrijven en mensenhandel. Witteveen heeft in verschillende rollen (rechter, aanklager, teamleider onderzoek) en als consultant ervaring met het (internationale) strafrecht in o.a. Oeganda, Rwanda, Palestina, Myanmar en Ethiopië. Zijn schat aan ervaring zet Martin bij D&D in met algemene advisering en ondersteuning in concrete dossiers.

Patrick Lodiers is lid van de raad van toezicht. Lodiers is presentator en programmamaker op radio en tv. Hij stond aan de basis van Je Zal t Maar Hebben, Over Mijn Lijk en De Lama's. Daarnaast presenteerde hij De Grote Donorshow, de uitzending die de tongen losmaakte over de hele wereld, en uiteindelijk uitmondde in een nieuwe donorwet in Nederland. Daarnaast heeft hij bestuurlijke ervaring opgedaan als Voorzitter van BNN, en lid van de raad van toezicht van Movies That Matter en War Child.

Mariëlle van Dijk is lid van de raad van toezicht. Van Dijk is fulltime werkzaam als registeraccountant met een specialisatie in not-for-profit en fondsenwervende organisaties. Als eindverantwoordelijk accountant is Van Dijk verantwoordelijk voor de controle van jaarrekeningen, subsidieverantwoordingen en de algehele dienstverlening bij een groot aantal organisaties in de genoemde sectoren. Binnen de raad van toezicht van D&D is Van Dijk verantwoordelijk voor het toezicht op het financieel beheer. Naast het werk is Van Dijk als voorzitter van de RJ-werkgroep fondsenwervende organisaties verantwoordelijk voor voorstellen tot wijziging van de verslaggevingsrichtlijnen voor de sector. Tevens is zij sinds 2017 lid van de raad van toezicht van Movies that Matter.

Medewerkers

Veerle Goudswaard is strafrechtadvocaat sinds 2013 en oprichter van D&D. Als directeur-bestuurder is zij verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur, en bewaakt zij de consistentie, kwaliteit en ontwikkeling van de dienstverlening. Goudswaard richt zich daarnaast voornamelijk op de doodstrafzaken, en zaken in de Verenigde Staten en de MENA-regio.

Sofie Bollen werkt sinds september 2020 bij D&D, eerst als jurist en sinds februari 2023 als advocaat. Bollen richt zich voornamelijk op Latijns-Amerika en Noord-Afrika, zij spreekt vloeiend Engels en Frans en heeft een stevige basis van het Spaans en Italiaans.

Bart Krämer is sinds 2013 advocaat en per 1 januari 2021 actief bij D&D waar hij zich voornamelijk richt op *pre-trial* zaken in de Verenigde Staten. Naast zijn werk bij D&D voert Krämer een eigen strafrechtpraktijk. Krämer is gespecialiseerd in het commune (jeugd) strafrecht en het internationaal strafrecht, inclusief uit- en overleveringszaken. Ook staat hij verdachten bij op het gebied van financieel economisch en milieu strafrecht.

Roza van Heeringen werkt sinds maart 2021 bij D&D, eerst als student-stagiaire en inmiddels als fulltime jurist. Gedurende deze periode heeft zij zaken in vrijwel alle regio's behandeld, en nu concentreert zij zich op de gedetineerden in de Verenigde Staten en Turkije.

Devika Kamp is per 1 maart 2022 als advocaat in dienst bij D&D. Kamp richt zich op zaken van Nederlandse gedetineerden in Azië, waaronder van Nederlanders die het risico lopen op de doodstraf. Kamp werd in 2014 beëdigd tot advocaat en werkte bij Stapert & Wiersum Advocaten waar zij zich specialiseerde in uitlevering en de doodstraf. Daarna werkte Kamp bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg.

Aram van Galen is per 1 april 2023 actief bij D&D. Hij richt zich op Turkije. Naast zijn werk bij D&D voert Van Galen een eigen strafrechtpraktijk. Daarbij legt hij zich in het bijzonder toe op bijstand in drugs-, zeden- en terrorismezaken.

Martin Witteveen is sinds mei 2021 als vrijwilliger betrokken bij D&D. Witteveen is thans lid van de raad van toezicht, zie onder 'raad van toezicht' een uitgebreide omschrijving van zijn ervaring en rol bij D&D.

Talha Yilmaz is strafrechtadvocaat met een eigen praktijk in Den Haag. In oktober 2021 startte hij bij D&D. Yilmaz studeerde naast rechten ook Religiewetenschappen, en spreekt vloeiend Turks en Arabisch. Bij D&D richt hij zich op het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Per half oktober 2022 is Yilmaz als vrijwilliger aan D&D verbonden.

Student-stagiairs & Amsterdam Law Clinics

D&D heeft in 2023 11 student-stagiairs een stageplek aangeboden. Student-stagiairs bieden ondersteuning in individuele zaken en met administratieve/organisatorische taken, hetgeen D&D erg ontlast. Daarnaast vindt D&D het van belang dat studenten ervaring op kunnen doen in de sociale advocatuur.

D&D heeft een langlopende samenwerking met de *Amsterdam Law Clinics* van de Universiteit van Amsterdam (UvA), waar studenten een semester werken aan concrete vraagstukken en projecten met een publiek belang. Het doel is de juridische vaardigheden uit te breiden en praktijkervaring op te doen. Een groep van acht UvA-studenten deed in 2023 diepgaand juridisch onderzoek naar verschillende *pre-trial* en *post-conviction* procedures in Turkije. De studenten documenteerden hun bevindingen in een uitgebreid onderzoeksrapport dat zij aan D&D toelichtten in een presentatie. D&D gebruikt het rapport om haar cliënten te informeren over de verschillende juridische mogelijkheden, en een verkorte versie van het onderzoeksrapport is beschikbaar voor Buitenlandse Zaken, c.q. de diplomatieke posten in Istanbul en Ankara. De studenten hebben hun kennis vervolgens in de praktijk gebracht door in twee concrete zaken een WOTS-verzoek voor te bereiden.

Adviseurs

D&D heeft nauwe banden met gespecialiseerde en ervaren Nederlandse advocaten en deskundigen in het internationale (straf)recht waar zij geregeld, onbezoldigd, een beroep op mag doen, waaronder:

- mr. Bob Kaarls strafrechtadvocaat, specialisatie Interpol;
- prof. mr. Stijn Franken strafrechtadvocaat, specialisatie georganiseerde criminaliteit en Caribisch gebied;
- prof. dr. mr. Göran Sluiter hoogleraar en internationaal strafadvocaat;
- prof. dr. mr. Harmen van der Wilt emeritus-hoogleraar internationaal strafrecht, specialisatie WOTS;
- Jhr. mr. Adriaan Stoop ondernemingsrechtadvocaat, specialisatie governance en media;
- mr. Caroline Buisman internationaal strafrechtadvocaat en VN-onderzoeker, specialisatie oorlogsmisdrijven, genocide en misdrijven tegen de menselijkheid;
- mr. Carolien Pentinga strafrechtadvocaat, specialisatie jeugdrecht;
- mr. Jarinde Temminck Tuinstra, vreemdelingenrechtadvocaat;
- mr. Ivonne Leenhouders strafrechtadvocaat, specialisatie zedendelicten;
- drs. Ernst Ameling, forensisch psycholoog, specialisatie TBS;
- prof. dr. Maurits Berger LLM, hoogleraar *Islam en het Westen*, arabist, voormalig journalist en advocaat;
- mr. Fred Teeven, voormalig staatssecretaris van Veiligheid & Justitie en officier van justitie; en
- Diverse advocaten en fiscalisten van NautaDutilh N.V., zijn beschikbaar voor gratis advies en ondersteuning, zij hielpen o.a. bij de statutenwijziging, en de aanvraag van een ANBI-status (via Probono Connect)

FINANCIEEL JAARVERSLAG 2023

D&D ontvangt jaarlijks circa EUR 143.500 subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). In 2023 werden 241 gedetineerden in 50 zorglanden bijgestaan, een toename van 17% gedetineerden ten opzichte van 2022. De subsidie is onvoldoende om kwalitatief goede juridische ondersteuning te verlenen aan dergelijke aantallen gedetineerden. Toch kiest D&D ervoor om haar juridische ondersteuning breed aan te blijven bieden en zich niet te beperken tot een bepaald type zaak, werkzaamheid of gedetineerde. D&D ontvangt publiek geld, en vindt het niet uit te leggen dat een Nederlander die in maart wordt aangehouden wel gratis juridische ondersteuning ontvangt, terwijl de in september aangehouden Nederlander er alleen voor staat omdat de subsidie voor dat jaar 'op' zou zijn.

De enige uitzondering op het uitgangspunt van brede toegankelijkheid is de gedetineerde met een andere actieve Nederlandse advocaat. Deze uitsluitingsgrond heeft tot gevolg dat de meest vermogende gedetineerden niet door D&D worden bijgestaan. D&D richt zich op de meest kwetsbare Nederlandse gedetineerden ter wereld.

In plaats van hulpbehoevende gedetineerden te weigeren kiest D&D ervoor haar inkomsten uit de doodstrafzaken in te brengen ten behoeve van de 'gesubsidieerde' werkzaamheden. Ook ontvangt D&D sinds 2021 een jaarlijkse donatie van Fred Foundation, waarmee een significant deel van de vaste lasten wordt gedekt. Wenselijker zou zijn als de subsidieverlening dekkend zou zijn voor de totale kosten van het toegenomen (en thans groeiende) aantal hulpvragen van Nederlandse gedetineerden in de zorglanden. De inkomsten uit doodstrafzaken fluctueren immers sterk. De doodstraf-inkomsten en de donatie van Fred Foundation zouden dan kunnen worden besteed aan kennis- en netwerkuitbreiding, en een verbreding van de werkzaamheden bij bijvoorbeeld internationale Hoven en -organisaties.

FINANCIEEL BEHEER

De *Jaarrekening en Samenstellverklaring 2023* (bijgevoegd) zijn opgesteld door een voor D&D nieuwe accountant: Ronald Duwel van Duwel Finance For You B.V. e boekhouding en loonadministratie is in 2023 wel nog door Accountantskantoor C.J. van Beek & Co. gevoerd. Per 1 januari 2024 zijn ook deze werkzaamheden overgegaan, namelijk naar Callenburgh Consultancy (boekhouding) en Het Loonbureau (loonadministratie). De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de jaarrekening- en ANBI vereisten.

Er vindt geregeld overleg plaats tussen D&D en de boekhouder. De administratie binnen de stichting wordt beheerd door de directeur, die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van betalingen en het verwerken van financiële gegevens zoals inkoopfacturen, bonnen en andere financiële documenten.

DOODSTRAF EN SUBSIDIE

Cruciaal voor een goed begrip van de jaarrekening is het onderscheid tussen enerzijds de cijfers die verband houden met de doodstraf-werkzaamheden, en het gesubsidieerde werk. De inkomsten uit doodstrafzaken zijn – net als de subsidie voor gedetineerdenbegeleiding – afkomstig van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze inkomsten verschillen echter van karakter. De doodstraf-inkomsten zijn, in tegenstelling tot de subsidie, vrij besteedbaar. D&D kiest ervoor de inkomsten uit de doodstrafzaken in te zetten voor werk dat eigenlijk middels de subsidie gefinancierd zou moeten zijn. Voordat de *Raamovereenkomst doodstrafzaken* bij D&D was ondergebracht, werden de inkomsten gewoon als winst binnen het betreffende advocatenkantoor uitgekeerd.

In 2023 is EUR 93.189 omzet gedraaid in de doodstrafzaken. Het overgrote deel – EUR 53.033 – zijn doorbelaste kosten. Het gefactureerde honorarium bedroeg: EUR 40.156.

BATEN & LASTEN

De jaarrekening bevat een volledig overzicht van de baten en lasten van de stichting. Dit financiële jaarverslag dient als toelichting van een aantal bijzonderheden.

De totale baten van D&D waren in 2022: **EUR 297.797**, als volgt opgebouwd:

- EUR 145.000⁸ Subsidie van overheden (Gedetineerdenbegeleiding buitenland, Buitenlandse Zaken)
- EUR 53.078 Subsidies van andere instellingen zonder winststreven
  - EUR 30.000 Jaarlijkse donatie van Fred Foundation;
  - EUR 22.000 Eenmalige donatie van Stichting Rechtspraktijk t.b.v. de beroepsopleiding van Sofie Bollen; en
  - EUR 1.078 Giften voor vergoeding van leges en vertaalkosten.
- EUR 40.156 Baten als tegenprestatie voor levering van diensten (omzet), (inkomsten uit de doodstrafzaken).
- EUR 53.033 Doorbelaste kosten inzake doodstrafzaken
- EUR 6.530 Overige inkomsten
  - EUR 4.530 Vergoeding voor advies aan Amerikaanse advocaat (USD 5.000)
  - EUR 2.000 Vergoeding voor schrijven Comeback artikelen

---

⁸ De afgelopen jaren ontving D&D slechts EUR 143.000 subsidie per jaar, in plaats van EUR 143.500 (EUR 574.000/4 jaar). Dit is gecompenseerd met een EUR 2.000 verhoging in 2023.

De totale lasten van D&D bedroegen in 2023: **EUR 311.343 (incl. belasting)**, als volgt opgebouwd:

- EUR 53.146 Inkoopwaarde van geleverde diensten (doorbelaste kosten doodstrafzaken, en toegerekend honorarium en loonkosten aan doodstrafzaken)
  - EUR 18.000 *De post 'Uitbested werk', betreft het honorarium van advocaten Bart Krämer en Aram van Galen, maandelijks wordt een vast bedrag gefactureerd vanuit hun eigen advocatenkantoor. Beiden houden kantoor bij D&D en werken sinds respectievelijk 2021 en 2023 voor D&D. D&D huurt geen (andere) externen in.*
- EUR 204.147 Personeelskosten (loon; overige personeelskosten)
- EUR 370 Afschrijvingen op materiële vaste activa
- EUR 8.987 Huisvesting (huur en onderhoud)
- EUR 11.974 Kantoorkosten (literatuur, automatisering, porti, contributies, kantoorbenodigdheden)
- EUR 3.667 Verkoopkosten (reis- en verblijfkosten en representatiekosten)
- EUR 18.080 Algemene kosten (financieel beheer, verzekeringen)
- EUR 2.534 Publiciteit en communicatie (telefoon, internet, website, en tolk- en vertaalkosten)
- EUR 830 Financiële baten & lasten (rente e.a.)
- EUR 7.608 Belastingen resultaat (vennootschapsbelasting)

D&D had in 2023 een **negatief resultaat** van **EUR 13.546**, tegenover een sluitende begroting, welke is ontleend aan de initiële begrotingsaanvraag 2020-2023 inzake de *Regeling Gedetineerdenbegeleiding buitenland*. In deze begroting is geen rekening gehouden met andere subsidies (Fred Foundation) en de baten en lasten uit de activiteiten met betrekking tot de doodstrafzaken, nu de Raamovereenkomst doodstrafzaken destijds nog niet bij D&D was ondergebracht. De personeelskosten onder de subsidie waren begroot op jaarlijks EUR 109.469; in 2023 bedragen de werkelijke personeelskosten inclusief EUR 204.147 (exclusief EUR 18.000 honorarium toegerekend aan de doodstrafzaken). Deze overschrijving wordt veroorzaakt door de benodigde personeelsuitbreiding om aan de grote toename van het aantal hulpvragen van Nederlandse gedetineerden te kunnen voldoen. Financiering van de begrotingsoverschrijding vindt plaats met de donatie van Fred Foundation, andere giften en de inkomsten uit de doodstrafzaken.

Het resultaat is als volgt verdeeld:

- EUR 38.861 In mindering op Bestemmingsfonds Gedetineerdenbegeleiding;
- EUR 12.102 Toegevoegd aan Bestemmingsfonds Beroepsopleiding; en
- EUR 13.213 Toegevoegd aan Overige Reserves (voorheen het 'Vrije vermogen').

Subsidie gedetineerdenbegeleiding buitenland 2020 – 2023

Over een periode van vier jaar ontvangt D&D van het ministerie van Buitenlandse Zaken EUR 574.000 subsidie voor het verlenen van *aanvullende juridische ondersteuning aan Nederlandse gedetineerden in zorglanden*. Dit komt neer op een jaarlijkse subsidieverlening van EUR 143.500. De subsidieperiode zou in 2023 aflopen, maar is met twee jaar verlengd (2024-2025) tegen gelijke voorwaarden, met een inflatiecorrectie van 5%.

Fred foundation

D&D ontvangt aanvullende financiering van Fred Foundation, een non-profit organisatie die zich inzet voor een samenleving die mensen stimuleert om in harmonie met zichzelf, elkaar en hun omgeving te leven. Fred Foundation zet zich op verschillende manieren in voor de meest kwetsbare personen ter wereld, zo ook gedetineerden in zorglanden. In de jaren 2021-2023 ontvangt D&D een jaarlijkse vrije donatie van EUR 30.000. Fred Foundation heeft haar donatie met twee jaar verlengd, gelijk aan de verlengde subsidieperiode (2024-2025), en deze met 50% verhoogd naar EUR 45.000.

Comeback

D&D maakt deel uit van de redactie van het blad Comeback dat ieder kwartaal onder de Nederlandse gedetineerden in het buitenland wordt verspreid. Twee keer per jaar schrijft D&D een uitgebreid juridisch artikel voor Comeback. Per artikel ontvangen we een vergoeding van EUR 1.000 van stichting Epafra, die subsidie ontvangt voor het uitbrengen van Comeback. De vergoeding voor 2023 is opgenomen onder Overige vorderingen.

Huisvesting

Eind 2022 kreeg D&D de sleutel van haar nieuwe onderkomen aan het WG-plein 112. Het huurcontract aan de Jacob Obrechtstraat liep af en werd – i.v.m. een grote renovatie – niet meer verlengd. D&D heeft een relatief grote ruimte gehuurd, waardoor de parttime advocaten van D&D hier – tegen vergoeding – fulltime kantoor houden. Daarnaast was er in 2023 nog een advocaat die een werkplek bij D&D huurt. Vanwege de onderhuurders blijven de huurlasten relatief laag. In 2023 werden deze ook gedrukt vanwege een onderhandelde huurvrije periode.

De verhuizing heeft geen significante kosten met zich meegebracht, nu D&D veel zelf heeft geklust aan het nieuwe onderkomen, zoals het monteren van de keuken, bureaus en (boeken)kasten, het leggen van de vloer en het (her)installeren van de (digitale) apparatuur.

BESTEMMINGSFONDS GEDETINEERDENBEGELEIDING

Vanwege het negatieve resultaat bevat het Bestemmingsfonds Gedetineerdenbegeleiding thans EUR 0, in 2022 was dit nog EUR 38.861.

Het Bestemmingsfonds Gedetineerdenbegeleiding is een reservering van de toegekende subsidie en donaties van Fred Foundation. Al sinds 2021 wordt ieder jaar zowel de subsidie van BZ, als de donatie van Fred Foundation besteed om de lasten te dekken. Toch was er tot 2023 een – steeds kleiner wordend – bedrag gereserveerd in het Bestemmingsfonds Gedetineerdenbegeleiding. Door de doodstraf-inkomsten in de stichting te laten vallen kon een deel van de lasten namelijk in mindering worden gebracht op het vrije vermogen, in plaats van op de subsidie. Hierdoor is een relatief grote reservering in het Bestemmingsfonds ontstaan, hetgeen dus niet verward moet worden met een overschot aan onbestede subsidie. De subsidie is onvoldoende om het groeiende aantal gedetineerden in de zorglanden van juridische ondersteuning te voorzien.

BESTEMMINGSFONDS BEROEPSOPLEIDING

Dutch&Detained ontving in 2023 een donatie van EUR 22.000 van Stichting Strafrechtpraktijk (SSP) ten behoeve van de bekostiging van de driejarige beroepsopleiding tot advocaat voor Sofie Bollen.

OVERIGE RESERVES

De overige reserve van D&D bedraagt EUR 94.847, dit is een toename van EUR 13.213 ten opzichte van 2022. De stichting heeft hiermee een broodnodige buffer om het in 2024 wederom te verwachten negatieve resultaat op te vangen. Het eigen vermogen groeide in 2023 aanzienlijk minder dan in voorgaande jaren (EUR 11.840 in 2022; en EUR 59.847 in 2021).

ONDERTEKENING

Bestuur D&D

Veerle Goudswaard

Directeur-bestuurder

29 april 2024, Amsterdam

Raad van toezicht

Bart Stapert

29 april 2024, Amsterdam

Martin Witteveen

29 april 2024, Amsterdam

Patrick Lodiers

29 april 2024, Amsterdam

Mariëlle van Dijk

29 april 2024, Amsterdam